

Duševní majetek a jeho ochrana

1

Ing. Žaneta Rylková, Ph.D.

Majetek

- Povaha:
 - Fyzická (materiální, hmotná)
 - Duševní (nehmotná)

Duševní majetek

- ▶ Smysluplný výstup duševní činnosti, který má obvykle nehmotný charakter

Vlastnictví

- ▶ Soubor dílčích práv: práva věc držet, věc užívat, popř. užívat její užitky, a právo s věcí nakládat
- ▶ Vlastník (původce) majetku má právo na ochranu svého vlastnického (původcovského) práva, a pokud je narušeno, může žádat jeho obranu u orgánů veřejné moci.

Právní úpravy ochrany duševního vlastnictví

- ▶ 2 oblasti:
 - ▶ Autorské právo
 - ▶ Práva průmyslového vlastnictví

Duševní vlastnictví zahrnuje zákony:

- ▶ Předměty autorského práva
 - ▶ autorský zákon
- ▶ Práva průmyslového vlastnictví
 - ▶ z. č. 14/1993 Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví
 - ▶ z. č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích
 - ▶ z. č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů
 - ▶ z. č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech
 - ▶ z. č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků
 - ▶ z. č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů
 - ▶ z. č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin
 - ▶ z. č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách
 - ▶ z. č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu výrobků

Struktura ochrany duševního majetku

Duševní majetek			
Autorské práva	Průmyslová práva		
	Technická řešení	Práva na označení	Ostatní práva
Díla: <ul style="list-style-type: none"> • Literární • Umělecká • Vědecká Software Databáze	<ul style="list-style-type: none"> • Patenty • Vzory • Typografie • Zlepšovací návrhy 	<ul style="list-style-type: none"> • Ochranné známky • Označení původu • Zeměpisná označení • Obchodní firma • Domény 	<ul style="list-style-type: none"> • Odrůdy rostlin • Plemena zvířat • Obchodní tajemství • Know-how • Goodwill

Autorské právo

- Různé umělecké výstupy (díla) literární, hudební, malířské, fotografické, filmové, počítačové programy...
- Jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora
- Není nutná registrace díla, stačí, je-li vytvořeno, zaznamenáno na libovolný nosič
- Autorské právo upravuje podmínky, za kterých je možné dílo volně užívat a kdy je možné šířit dílo na základě licence

Průmyslová práva

- Úřad průmyslového vlastnictví (ÚPV)
- Průmyslová práva mají skýtat ochranu:
 - Výsledků tvůrčí činnosti prostřednictvím patentů nebo užitných vzorů
 - Průmyslového výtvarnictví prostřednictvím průmyslových vzorů
 - Označení k tomuto účelu slouží ochranné známky nebo označení původu
 - Konstrukčního řešení polovodičů – typologie polovodičů

Patent

- ▶ Vynález, aby mohl být patentován, musí splňovat hmotně právní předpoklady:
 - ▶ je nový,
 - ▶ je výsledkem vynálezecké činnosti,
 - ▶ je průmyslově využitelný,
 - ▶ nesmí jít o výluku z patentovatelnosti.
- ▶ Vynálezce podá patentovou přihlášku u ÚPV

Patentová přihláška

- Součástí je popis vynálezu (jeho výkresy)
- ÚPV analyzuje přihlášku, zjistí-li nedostatky, sdělí je přihlašovatel
- Po 18 měsících přihlášku zveřejní
- Vynálezce pak požádá o úplný průzkum patentovosti ÚPV (pokud pozitivně proběhne, je udělen patent na 20 let od podání přihlášky)
- Po dobu platnosti patentu jej nikdo nesmí používat bez souhlasu majitele (formou licenční smlouvy) nebo jeho prodeje
- Patentové řízení je zpoplatněno (poplatek za přihlášku, poplatek za provedení úplného průzkumu přihlášky, vydání patentové listiny, udržovací poplatek každý rok)

Druhy patentů

- ▶ Patenty národní – uděluje národní patentové úřady
- ▶ Patenty evropské – uděluje Evropský patentový úřad (EPO) v Mnichově
- ▶ Patenty mezinárodní - celosvětové

Proces patentování

- Cesta k právní ochraně vynálezu v podobě patentu není jednoduchá jak co do rychlosti, tak i nákladnosti.
- Obvykle trvá 3 až 4 roky
- Poplatky se pohybují v řádu stovek tisíc korun
- Nežádoucí směr je upozornění konkurence na nový směr technického řešení

Užitný vzor

- Rychlejší a levnější alternativa právní ochrany vynálezů
- Vyloučeny jsou způsoby výroby nebo pracovní činnosti a biologické reproduktivní materiály
- Postup řízení obdobný jako u patentu
- Přihláška u ÚPV se splněním základních podmínek
- Zápis užitného vzoru do rejstříku do 3 až 4 měsíců
- Doba ochrany řešení 4 roky, 2x možné prodloužit o 3 roky, max. doba ochrany 10 let
- Volba užitného vzoru bude přicházet v úvahu u předmětů s nižší vynálezeckou úrovní, popř. menším ekonomickým výsledkem.

Průmyslový vzor

- ▶ Určen pro vzhled výrobku nebo jeho části, pokud jde o design: linie, obrysy, tvar výrobku, barvy, struktura materiálu, zdobení
- ▶ Nejedná se o technický nebo konstrukční charakter výrobku
- ▶ Je vázán vždy na výrobek průmyslové nebo řemeslné povahy, který je nový.

Průmyslový vzor

- Podání přihlášky u ÚPV s vyobrazením průmyslového vzoru
- Zápis do rejstříku u ÚPV, platnost 5 let od data podání přihlášky.
- 4x možnost prodloužení na 5 let, max. doba ochrany je 25 let

Průmyslový vzor Společenství EU

- ▶ Dvojitý charakter:
 - ▶ *Nezapsaný průmyslový vzor Společenství* – zpřístupnění průmyslového vzoru veřejnosti EU na 3 roky, ochrana proti systematickému kopírování.
 - ▶ *Zapsaný průmyslový vzor Společenství* – zápis do rejstříku průmyslových vzorů Společenství na dobu 5 let, poplatky se platí u Úřadu pro harmonizaci vnitřního trhu (OHIM) – ochrana proti systematickému kopírování a nezávislému vývoji podobných průmyslových vzorů. Poskytuje výlučné právo na výrobu, uvedení na trh, dovoz, vývoz takového výrobku.

Ochranné známky

- Grafické znázornění, tvořeno slovy, písmeny, číslicemi, barvou, kresbou nebo tvarem výrobku či jeho obalu, určené k rozlišení výrobků nebo služeb.
- Žádost o zápis u ÚPV
- ÚPV provede věcný průzkum s posouzením způsobilosti přihlášku k zápisu do rejstříku ochranných známek
- Zápis na 10 let, pak může být platnost prodlužována vždy o dalších 10 let

Ochranné známky

- ▶ Plní funkci rozlišovací
- ▶ Má spotřebiteli umožnit orientaci, identifikaci v určitém druhu zboží
- ▶ Vlastník se může rozhodnout o poskytnutí licence na užívání ochranné známky.

Ochranné známky Společenství

- ▶ Přihlášením u OHIM se získává ochrana v rámci celé EU
- ▶ V současnosti přes půl milionů zápisů

Označení původu, zeměpisná označení

- Označení původu - Ochrana se váže na určité území, za kterých v daném území jsou vybírány a užity surovina, probíhá výroba, zrání výrobků.
- Zeměpisné označení - specifikuje zeměpisný název, který může být určen k ochraně zboží, které má původ na daném území.
- Využíváno pro průmyslové výrobky, zemědělské a potravinářské produkty.

Označení původu, zeměpisné označení

- ▶ Žádost o zápis musí obsahovat kromě zeměpisného označení specifikaci obchodní firmy, výčet zboží, na které se bude vázat.
- ▶ Zápis označení původu nebo zeměpisné označení není časově omezen.

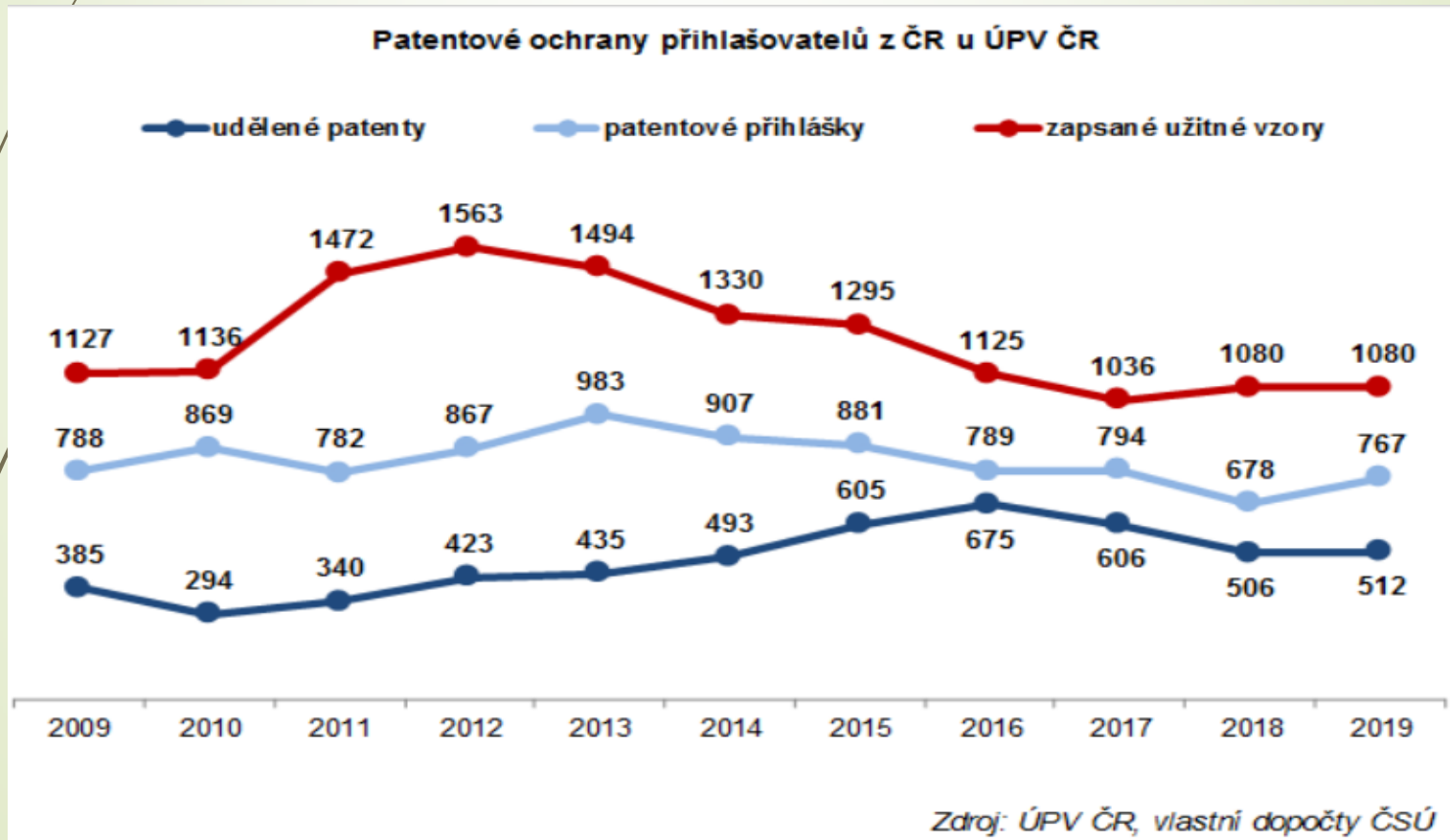
Označení původu a zeměpisná označení Společenství

- ▶ Tyto podoby:
 - ▶ Chráněné označení původu – všechny fáze produkce (příprava, zpracování, výroba) se realizují v daném teritoriu
 - ▶ Chráněné zeměpisné označení – kdy alespoň jedna fáze produkce se realizuje v daném teritoriu

Mezinárodní ochrana označení původu

- ▶ Může požádat subjekt, který disponuje zápisem označení původu v ČR
- ▶ Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO)

Přístupy ochrany průmyslového vlastnictví

Vlastnictví duševního majetku, odměny, motivace původců

- Licenční smlouvy v oblasti duševního vlastnictví
- Odměny autora v případě zaměstnaneckého díla
- Práva k výsledkům výzkumu a vývoje vzniklým za podpory z veřejných prostředků
- Zlepšovací návrhy

Licenční smlouvy

- ▶ Instrument legálního transferu vlastnictví některého z nehmotných statků na jiný právní subjekt
- ▶ Licence (zapisované do rejstříku) jsou spojeny s patenty, užitnými a průmyslovými vzory, ochrannými známkami, typografie polovodičových výrobků.
- ▶ Písemná forma není vyžadována u know-how, pro obchodní nebo výrobní tajemství.

Obsah licenční smlouvy

- ▶ Nemělo by chybět: vymezení teritoria, pro které se licence uděluje, období, na které se licence uděluje
- ▶ Konkrétní forma odměny za udělení licence

Odměny autora v případě zaměstnaneckého díla

- ▶ Zaměstnanec (původce díla) je povinen zaměstnavatele písemně vyrozumět o vytvoření díla a předat mu veškeré příslušné podklady
- ▶ Zaměstnavatel se rozhodne, zda uplatní své právo k zaměstnaneckému dílu
- ▶ Pokud odměna vyplácená autorovi zaměstnavatelem je nepoměrná zisku z využití práva, má autor právo na přiměřenou dodatečnou odměnu

Práva k výsledkům výzkumu a vývoje vzniklým za podpory z veřejných prostředků

- ▶ Zákon o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků
 - ▶ Stanovuje práva a povinnosti příjemci podpory a jejímu poskytovateli v souvislosti s realizovanými výsledky veřejné zakázky, jejímž smyslem byla podpora výzkumu, experimentálního vývoje nebo inovací.

Zlepšovací návrhy

- Technická, výrobní nebo provozní zdokonalení, řešení problému bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a životního prostředí
- Nespadá do ochrany duševního vlastnictví
- Je na zaměstnavateli, jaký typ motivace pro podporu zlepšovacích aktivit zvolí
- Většinou aktivita nad rámec stanovených standardních pracovních povinností zaměstnance

Některé další typy duševního majetku a možnosti jejich ochrany

- Obchodní tajemství
- Obchodní firma, goodwill

Obchodní tajemství

- ▶ K utajení může sloužit trezor, šifrování, omezení přístupu k počítačovým souborům, uložení smluvní povinnosti utajovat určité skutečnosti
- ▶ Ochrana trvá do chvíle, než se utajované skutečnosti stanou obecně známými
- ▶ Nevýhodou ochrany v podobě obchodního tajemství je, že i když zůstane řešení utajeno, může konkurence dospět k témuž výsledku

Know-how

- Samostatný výsledek tvůrčích aktivit
- Často významná součást duševního majetku
- Možné podřídít pod obchodní tajemství společnosti
- Může být předmětem licenční smlouvy

Obchodní firma, goodwill

- ▶ Obchodní firma – jméno, pod kterým je podnikatel zapsáno do obchodního rejstříku, název firmy by měl mít výlučný charakter, povinnou součástí názvu firmy je specifikace druhu obchodní společnosti (s.r.o., a.s.)
- ▶ Ochrana práv k obchodní firmě náleží tomu, kdo ji po právu použil poprvé.

Goodwill

- Abstraktní pojem, váže se ke konkrétnímu podnikatelskému subjektu a velice úzce souvisí s pověstí firmy
- Nehmotná součást majetku podnikatelského subjektu, výsledek dlouhodobého fungování na trhu
- Finanční vyjádření: rozdíl mezi tržním a účetním oceněním daného podnikatelského subjektu
- Vystupuje jako reálná veličina při prodeji, akvizici nebo fúzi